

توسعه فناوری اطلاعات

در حسابرسی:

نیازمند

زیرساخت فنی

در گفتگو با

دکتر سعید راحتی

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی، و
مشاور رئیس دیوان محاسبات کشور

سپاس

از شما برای پذیرش درخواست نشریه حسابرسی
سپاسگزاریم. برای آغاز گفتگویمان لطفاً بفرمایید فناوری اطلاعات در حسابرسی، در کشورهای پیشرفته
چگونه تحول پیدا کرده و در ایران وضعیت چگونه است؟

دکتر راحتی

به‌طور معمول، برای استفاده از فناوری اطلاعات در حسابرسی (و به‌طور کلی در به‌کارگیری فناوری اطلاعات) سه
مرحله جداگانه وجود دارد که کشورها به تناسب رشد و توسعه از مراحل پایین‌تر گذر کرده و به سمت مراحل بالاتر
حرکت می‌کنند.

مرحله اول، تکیه بر ابزار و کاربردهای عملی است، و مرحله دوم، تمرکز بر روشها، و در مرحله سوم براساس
نظریه‌ای سیستمی، استفاده از فناوری اطلاعات در حسابرسی می‌تواند به یک کمال نسبی برسد. اگرچه مرحله
سوم فراتر از مسائل فنی و روش‌شناختی است و نیازمند نوعی بلوغ در به‌کارگیری فناوری به حساب می‌آید، ولی در
عین حال نمی‌تواند از زیرساخت فنی و روش‌شناختی جدا باشد. به‌عبارت دیگر، برای رسیدن به مرحله سوم وجود

- پایین بودن کیفیت استانداردهای مورد عمل، و
- کمبود نیروی انسانی متخصص برای ایجاد تغییر و طراحی روشهای جدید و متناسب.
- و مهمترین چالشها عبارتند از:
- گوناگونی تکنیکهای فناوری اطلاعات و تأثیر آن بر حسابرسی،
- تغییر جهت فناوری اطلاعات و پیامدهای آنها، و
- پیشی گرفتن روشهای دستکاری اطلاعات از تواناییهای حسابرس.

سایبرس

حرفه حسابرسی برای حسابرسی شرکتهایی که به طور گسترده از امکانات فناوری اطلاعات و ارتباطات استفاده می کنند چه رویکردی را باید مبنا قرار دهد؟

دکتر راحتی

در برخورد با شرکتهایی که از سیستمهای اطلاعاتی استفاده می کنند، رویکردی مناسب است که مبتنی بر ارزیابی اصالت و یکپارچگی داده های الکترونیکی بوده و با تجزیه و تحلیل نقاط آسیب پذیر سیستمهای اطلاعاتی به منظور یافتن نقص ها و عملکردهای غیرقانونی مورد نظر همراه باشد.

سایبرس

استفاده از فناوری اطلاعات با تغییر همراه است. در حرفه حسابرسی برای وارد ساختن فناوری اطلاعات در محیط کار به چه تغییراتی نیازمندیم؟

دکتر راحتی

اگرچه فناوری اطلاعات فقط یک ابزار است اما در عمل، این فناوری، مدل های کسب و کار دستگاهها و شرکتها را دستخوش تغییراتی می کند. بنابراین حسابرسان باید بتوانند در چارچوب استانداردها و نیز تحلیل هایی که به کمک ابزار فناوری اطلاعات متناسب با این تغییرات انجام می دهند، روشهای مناسب حسابرسی را طراحی و اجرا کنند. به عنوان مثال،

زیرساختهای فنی و روش شناسانه الزامی است.

واقعیت این است که شاخص روشنی برای اندازه گیری سطح به کارگیری فناوری اطلاعات در حسابرسی وجود ندارد. در سالهای اخیر، حرکت دنیای مدرن به سمت رویکردهایی که بر پایه نظریه سیستمها بنیان نهاده شده، مشهود است.

در کشور ما ایران، به رغم پیشرفت هایی که در حوزه فناوری اطلاعات و حسابرسی صورت پذیرفته، هنوز برخی از زیرساختهای فنی راه اندازی نشده و برخی از روشها نهادینه نشده یا به بلوغ خود نرسیده است و سطح استفاده از فناوری اطلاعات در حسابرسی بسیار محدود به این عوامل است. ما هنوز در دسترسی به شبکه های ارتباطی امن و پایدار، محدودیت های بسیاری داریم یا پایگاه های اطلاعاتی مورد نیاز به سادگی در دسترس نیستند.

سایبرس

به نظر شما مهمترین مزیت هایی که استفاده از فناوری اطلاعات ممکن است برای حرفه حسابرسی ایجاد کند چیست؟

دکتر راحتی

به کمک فناوری اطلاعات در حسابرسی می توان یک سیستم اطلاعاتی تشکیل داد. بنابراین در یک حسابرسی مبتنی بر فناوری اطلاعات نیز مزایای یک سیستم اطلاعاتی شامل بهبود بهره وری، بهبود اثربخشی و بهبود کارایی فراهم است.

سایبرس

در حال حاضر استفاده از فناوری اطلاعات در حسابرسی مورد عمل در کشور، با چه محدودیتهای و چالشهایی روبه روست؟

دکتر راحتی

محدودیت های زیادی مطرح است ولی مهمترین آنها عبارتند از:

- نبود زیرساخت فنی مانند مراکز داده، شبکه های ارتباطی و پایگاه های داده مورد نیاز،

هنوز برخی از زیرساخت های فنی راه اندازی نشده و

برخی از روش ها نهادینه نشده یا

به بلوغ خود نرسیده است

اصالت داده‌ها و شواهد، محاسبات خطر، کنترل عملیات و گزارش‌گیری و در نهایت مستندسازی یاری می‌دهند.

سایبرس

شرکتها به منظور اجرای عملیات روزانه به طور پیوسته خود را با پیشرفتهای فناوری وفق می‌دهند، و از امکانات نوپدید فناوری استفاده می‌کنند. به نظر می‌رسد که حرفه حسابرسی نیز باید رویه‌ها و فنون خود را با توجه به این پیشرفتها، تعدیل کند. در این صورت این تعدیل چگونه باید انجام شود؟

دکتر راحتی

تغییرات سریع جزئی از ذات فناوری اطلاعات و ارتباطات است و همه روزه ابزار جدیدی عرضه می‌شود. در درجه اول، حسابرسان فارغ از شکل ظاهری، باید با ماهیت این تغییرات آشنا شوند. آیا این تغییرات منجر به تغییر در مدل‌های اطلاعاتی و مدل‌سازی و نحوه پردازش اطلاعات در دستگاه‌ها و شرکتها شده است یا خیر؟ در هر صورت، روشهای حسابرسی باید به گونه‌ای (انتخاب و) اصلاح و تعدیل شوند تا ضمن اطمینان از اثربخشی کارکردکنترلها، قابلیت شناسایی تحریف‌های بااهمیت را داشته باشند.

سایبرس

به نظر شما فناوری اطلاعات چه تأثیری بر محیط کار آینده حسابرسی دارد؟

دکتر راحتی

به طور معمول تغییرات ناشی از فناوری اطلاعات در محیط کسب‌وکار با پیچیدگی‌های جدیدی همراه است که همگی می‌توانند منشأ ایجاد ابهامات جدیدی در حسابرسی و نیازمند تغییر در روشهای کاری نیز باشند.

افزون بر تغییرات در مسیر اصلی فناوری اطلاعات، راههای جدید تقلب و مخفی‌سازی نیز بروز می‌کنند که حسابرس ناگزیر از تسلط بر آنهاست.

از سوی دیگر همراه این تغییرات سریع در فناوری اطلاعات، ابزار جدیدی برای حسابرسی نیز می‌توان یافت که عمل رسیدگی را تسهیل می‌کند.

سایبرس

نکات تازه‌ای در دیدگاه شما وجود دارد که هر یک نیازمند بحث مستقل و جداگانه است. امیدواریم در آینده بتوانیم به کمک شما فرصت آن را پدید بیاوریم.

در درجه اول حسابرسان فارغ از شکل ظاهری باید با ماهیت تغییرات فناوری اطلاعات آشنا شوند

امکان تأییدخواهی (Confirmation) الکترونیکی که در محیط‌های فناوری اطلاعات فراهم است می‌تواند توسط حسابرسان مورد استفاده قرار گیرد و از این طریق کارایی و اثربخشی روشها به میزان قابل توجهی افزایش یابد.

سایبرس

گفتید که فناوری اطلاعات و ارتباطات به افزایش کارایی و اثربخشی می‌انجامد. به طور مشخص فناوری اطلاعات در بهبود کدام بخش از کار حسابرسی تأثیر اساسی دارد؟

دکتر راحتی

فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌تواند در سریع‌تر، آسان‌تر و دقیق‌تر انجام دادن فرایندهای حسابرسی مؤثر باشد که بدین وسیله کارایی بهبود پیدا می‌کند.

به کمک امکانات تحلیلی که در فناوری اطلاعات فراهم است، می‌توان با پیش‌بینی بعضی خطرات، روشهای حسابرسی را انتخاب کرد که اثربخشی مطلوب‌تری داشته باشند.

حسابرسان با استفاده از فناوری اطلاعات تمامی اموری را که از یک سیستم اطلاعاتی انتظار می‌رود، می‌توانند در اختیار داشته باشند؛ تولید، جمع‌آوری، پاکسازی، سازماندهی، ذخیره‌سازی، بازیابی و نشر اطلاعات از جمله این امور است. ابزار فراوانی در فناوری اطلاعات وجود دارد که حسابرسان را در برنامه‌ریزی، جمع‌آوری داده و شواهد، تحلیل و تعیین